

DV "Križevci" iz Križevaca

OVO ĆU NAPRAVITI LIJEVOM!

*Što kad se kod djeteta
pojavi ljevorukost?*

Na svu sreću, iza nas su vremena kad se pokušavalo pravovremeno, tj. u predškolskoj dobi ili u 1. razredu osnovne škole, preorijentirati djecu da se ne služe pretežno lijevom rukom, nego, što je nekako "normalnije", desnom, uvjeravajući ih da je desna ručica ljepša.

Mnogi roditelji već u najranijoj dječjoj dobi uočili su da njihovo dijete više koristi lijevu ruku od desne. Kad poseže za igračkom, kad uzima bojice i započinje s prvim šaranjem, kad nešto izreže, sve to radi s lijevom rukom.

Nerijetko se roditelji najprije preplaše pa zatim počinju na različite načine upućivati dijete da se koristi desnom rukom, što je njima, a i bližoj sredini, normalnije.

Ljevorukost se, nažalost, još uvijek tu i tamo smatra nedostatkom koji se pravovremeno, uz pravilan odgoj, mora ispraviti.

Međutim, treba biti upravo obrnuto. Znači, *nema ispravljanja ljevorukosti!*

Danas ona više nije problem - tako dugo dok je okolina prepoznaje i uvažava. Ona također nema nikakve veze sa smanjenom inteligencijom ili vještinama koje su vezane uz npr. finu motoriku i sl. Stručnjaci smatraju da je ljevorukost prirodna, a na tu činjenicu ukazuje i čitav niz istraživanja. Kao što je poznato, ljudski se mozak sastoji od dvije polovice, jednostavno rečeno: lijeva polovica mozga odgovorna je za funkcije desne strane tijela i obrnuto.

Istraživanja su dokazala da funkcije kao npr. logično zaključivanje, rad s brojevima, hvatanje i govor određuje lijeva polovica mozga. Desna polovica mozga općenito je odgovorna za razmišljanje, orijentaciju u prostoru, umjetničku nadarenost, uvid i odnose prema osjećajima te smisao za intuiciju i maštovitost. Razumljivo, postoje i individualne varijante i kombinacije.

Svaki čovjek ima jednu polovicu mozga koja je dominantna. Smatra se da je već prije rođenja određeno koja će polovica mozga odrediti značajke govora ili pak spretnost ruku. Ljevorukost, dakle, nije nikakva mana ili nedostatak, već jedna posve prirodna odrednica.

Roditelj može osobno odrediti "ruku" svoga djeteta kad promatra kojom rukom i što dijete ra-

di spontano. Npr. kroz duže vrijeme bilo bi dobro neprimjetno pratiti:

- kako dijete lista stranice knjige;
- kako navodi perlice na konac;
- kako drži iglu dok šiva;
- u kojoj ruci drži skarice kod rezanja papira ili tkanje;
- kojom rukom crta;
- kojom rukom se služi dok pere zube;
- kojom rukom otvara vrata;
- kojom rukom dodaje neki predmet.

Pravi ljevjak će pri svim radnjama, brzo ili rutinski, koristeći svoju snagu i izdržljivost, uvijek koristiti lijevu ruku. No, ako roditelj ipak nije siguran u svoju procjenu, moći će odrediti, uz pomoć psihologa, različitim testiranjima je li njegovo dijete ljevjak ili dešnjak.

Kad se konačno prepozna da je dijete ipak ljevjak, tu osobinu treba prihvatiti sasvim normalno i niti slučajno se ne smije primoravati dijete da se služi desnom rukom. Razlog je jednostavan - iako je, recimo, uspjelo prebacivanje na desnu ruku - i dalje je ostala dominantna desna polovica mozga.

Takvim krivim treningom preopterećuje se strana mozga koja nije dominantna, pa se čak može reći da se postiže određeni klimavi kontakt između mozga i određenog organa. Takvo reprogramiranje s lijeve na desnu ruku neće ostati bez posljedica. To se posebno uočava kod upisa u osnovnu školu, a samo učenje tijekom školovanja popraćeno je nizom problema.

Smetnje i nepravilnosti koje se mogu javiti su sljedeće:

- smetnje u koncentraciji;
- smetnje u pamćenju;
- brzo umaranje u procesu razmišljanja;
- smetnje u finoj motorici.

Zbog navedenih problema netko će dijete početi smatrati nespretnim ili čak totalno glupim. Dijete će primati kritike zbog "čoškastog" pisanja koje se može ocijeniti kao ružno i musavo. Također će ga se kritizirati da nije u stanju razlikovati desno i lijevo, a sve navedeno može dovesti i do govornih smetnji tj. mucanja, budući da je centar za govor većim dijelom smješten u lijevoj strani mozga, a ta strana je prilikom prebacivanja na de-

snu ruku preopterećena pa dijete počinje sve teže govoriti. Sve češće takvo dijete govori sporo, odjednom zamuckuje ili preskače pojedine dijelove riječi. Ponekad nisu rijetkost i pogreške u pisanju. Dijete jednom napiše riječ točno, drugi puta tu istu riječ napiše krivo. Katkad izmijeni i poredak slova u riječi.

Niti roditelji, a niti djeca ne mogu shvatiti zašto se to događa i rijetko se takva pojava vezuje uz ljevorukost, koja samo na prvi pogled više ne postoji.

Dijete s takvim problemima, iako podjednako inteligentno kao i njegovi vršnjaci, pati zbog svojih smetnji kao i očekivanja koja mu se nužno nameću.

To sve vodi prema još većim problemima: kompleksu manje vrijednosti, prkosu, nesigurnosti, mokrenju u krevet, grizenju noktiju. Ukratko: samopouzdanje djeteta je bitno poremećeno!

Dakle, u svakom slučaju je dobro kad se uvažava djetetova ljevorukost.

Stoga je prva zadaća roditelja da svakako upozori odgajateljicu u vrtiću, učiteljicu odnosno učitelja u školi, sportskog trenera i druge kojima povjerava dijete na odgoj i učenje da je njegovo dijete ljevoruko. No, ako je roditelj iz neznanja već počeo "preodgajati" svoje dijete da ipak postane desnjak u predškolskoj dobi, još ima vremena da odustane. Najbolje bi bilo da potraži pomoć kod pedijatra ili u nekom savjetovaštu za djecu. I za dijete, i za roditelja, ali i za terapeuta ponovno prilagođavanje na korištenje lijeve ruke zahtijevat će dosta napora i strpljenja.

Kad dijete već krene u školu ovaj proces prilagodbe postaje još teži i složeniji i zahtijeva stručan pristup i dosta znanja o toj problematici. U čitav proces uključuju se, uz učitelje, i psiholozi i defektolozi, a sve uz suradnju roditelja. Škola se također mora prilagođavati ljevorukosti pojedine djece, shvaćajući ponajprije da će ljevoruko dijete imati više-manje slične probleme kao i njegovi školski prijatelji desnjaci.

Kod ljevorukog djeteta, u prvom redu, treba obratiti pažnju na učenje pisanja tj. dijete usmjeriti s desnoga na lijevo. To znači npr. da dijete u početku čita ili piše s desna na lijevo, ali u pravilu se ta pojava s vremenom izgubi.

Uglavnom treba obratiti pažnju na sljedeće:

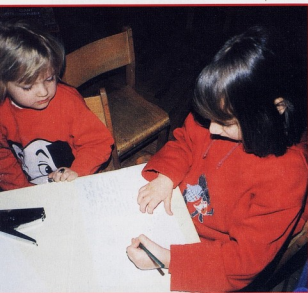
- kod pisanja lijeva je ruka u takvom položaju da dolazi od musanja po papiru, tako da je dijete već prije dolaska u školu naviknuto na držanje ruke u lošem položaju. Kod mnogih ljevaka se može primjetiti da riječi pišu "odozgo". Ruka je u zglobu šake savinuta, što kod dužeg pisanja

DV "Mrav", Čakovec

dovodi do neugode i napetosti ruke. Stoga treba povremeno uvoditi vježbe opuštanja i razgibanja te već u predškolskoj dobi upućivati na pravilan položaj lijeve ruke kod crtanja i pisanja.

- Kako se dijete uopće ne bi stiglo naviknuti na krivo pisanje, važno je roditelje i učitelje poučiti kako će ljevoruko dijete pravilno držati ruku, tj. pisati "odozdo". To znači da je kraj olovke okrenut prema lijevom ramenu. Tako se izbjegava grč u zglobu ruke, a isto tako i musanje napisanih riječi.
- Također, dijete mora kod pisanja dobro vidjeti linije u crtačnici ili bilježnici kako bi slijedilo liniju pisanja, a olovku mora držati više kod sredine.
- Za pisanje i rezanje papira djetetu je potreban poseban pribor za ljevoruke, koji danas više nije teško nabaviti. Iskustvo pokazuje da je za početak dobra jedna trougla olovka s kojom će dijete mnogo lakše crtati i pisati.
- Također, učiteljica bi trebala obratiti pažnju na podjelu mjesta kod sjedenja u razredu, tako da ljevoruko dijete sjedi na lijevoj strani i ne ometa svojeg desnorukog prijatelja u školskoj klupi.
- Vrlo značajna je i pravilno smještena podloga za pisanje. Bilježnica ili list treba biti lagano položen u desno. Pritom je lijevi kut položen nešto više u odnosu na desni, a lijeva ruka je polože-

DV "Mrav", Čakovec

na ispod linije za pisanje. Kod kuće, pri pisanju domaćeg uratka, dobro je naljepiti samoljepljivu traku u boji na radnu površinu i tako označiti pravilan položaj bilježnice.

- Svjetlost bi, po mogućnosti, uvijek trebala dopirati s desne strane, kao i kod desnjaka s lijeve.

- Nemam ja tri godine. Imam pet! Pa kaj ne vidiš kak dugačke noge imam! (Abel, 4)

- Teta, ta čokolada kaj sam vam donesla je za mene. (Sanja, 4)

- Teta, ja se ne budem nikada otpisala od tebe (Ružica, 6)

- Teta, Emanuel mi je rekel "budalo", a "budalo" se ne sme govoriti i on je budalo, a ne ja. (Leo, 5,5)

- No, pa je, to ti je "k" - kao gaće. "K" - kao gaće. (Kristina, 4)

- A sad stanite jedan po jedan do drugoga! (Ružica, 6)

- Vesela sam jer nisam tužna. (Sanja, 4)

- Stavila sam si puno salate jer su tu nutri vitaminci. (Tajana, 6)

- Ukoliko se prepisuje neki tekst, neka uvijek leži s desne strane, kako kod prepisivanja ne bi bio prekriven rukom.

Još prije polaska u školu trebalo bi kod kuće obratiti pažnju na to da dijete pravilno drži olovku i papir dok uči pisati velika stampana slova. Ljevaci obično počinju pisati i čitati s desne strane na lijevu i pokazuju prva napisana slova i brojeke na desnoj strani papira pa daju smisao onom što je pročitano naopačke. U predškolskoj dobi to se još može tolerirati, jer je najvažnije prihvatiti i radovati se svakoj napisanoj riječi ili slovu, ali kasnije u školi ovu pojavu svakako treba izbjegavati. Stoga treba paziti da kod crtanja dijete ne savija ruku u zglobu, a kad izrezuje nešto iz papira trebalo bi koristiti škarice prilagođene ljevorukima.

Ljevorukost, dakle, nije pitanje inteligencije i nije nedostatak, već je jednostavno vještija lijeva ruka. Svi mi koji sudjelujemo u odgoju i obrazovanju djece možemo mnogo pridonijeti tome da dijete slobodno izrazi svoju ljevorukost ili desnorukost te da je razvija. Uostalom, slavne ličnosti kao Michelangelo, Pablo Picasso, Charlie Chaplin, Albert Einstein, Greta Garbo i mnogo drugi bili su ljevaci - i oni su svoj uspjeh okrunili lijevom rukom!

Branka Šaško - ravnateljica

- A sad pet puta pljesak za crnačku kapetaniju! (Branimir, 5,5)

- Za kaj? (Marija, 6)

- Za crnačku kapetaniju. (B.)

- No dobro! (M.)

- Teta, a zakaj se tak žuriš? (Kristina, 4)

- Da budeš brže gotova. (O.)

- Ali ja neću biti brže gotova. (K.)

-Leo se zaljubil u mene, a Iva u Lejia i to tak može biti. (Monika, 5)

- I čiji je onda Leo? (O.)

- I moj i Ivin, na neki način! (M.)

- Teta, ja sad nemam kolač. (Luka, 5)

- Ja sam pojel samo dva. (Jura, 5)

- No, pa to ti je to! Ti si pojel dva, a ja sad nemam niti jedan! (L.)

DJEČJE ISKRICE iz DV "Mrav", Mačkovec